

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet (KU) har den 14 mars 1996 beslutat hemställa om yttranden från övriga utskott samt EU-nämnden angående EU-frågornas behandling i riksdagen. Som underlag för yttrandena tillhandahålls en inom KU:s kansli upprättad promemoria innehållande bl.a. Frågor till utskotten. Trafikutskottets yttrande i det följande inleds – i enlighet med det i promemorian uttalade önskemålet – med en översiktlig beskrivning av hur utskottet behandlat EU-frågorna. Här efter följer ett avsnitt, vari KU:s frågor om information och påverkan, 1a–1i, återges tillsammans med utskottets svar. Frågorna om utskottets relationer med EU-nämnden, 2a–2d, ges ett översiktligt kortfattat svar. Ett avsnitt med rubriken Trafikutskottets synpunkter i övrigt avslutar utskottets yttrande.

1 Inledning

Transporter och kommunikationer är frågor som i hög grad har internationella aspekter. Dessa märks mer och mer i trafikutskottets verksamhet. EES-avtalet och därefter det svenska medlemskapet i EU har naturligtvis starkt bidragit till den utvecklingen. Utskottets engagemang i EU-frågorna, i vid mening, kan sägas ha inletts våren 1988. Utskottet ställde sig då bakom regeringens bedömningar i en trafikpolitisk proposition om att den svenska trafikpolitiken borde utvecklas så att den inte avvek från huvuddragen i EG:s trafikpolitik. Hösten 1991 tillstyrkte utskottet regeringens förslag om godkännande av ett luftfartsavtal mellan Sverige, Norge och EG. I augusti 1992 och i maj 1994 yttrade sig utskottet över propositioner om EES-avtalet, resp. tilläggsavtalet till EES-avtalet. I november 1994 yttrade sig utskottet över propositionen om Sveriges tillträde till EU. I februari 1996 yttrade sig utskottet över regeringens skrivelse om förberedelsearbetet inför regeringskonferensen i Turin.

Som en följd av EES-avtalet och Sveriges medlemskap i EU har utskottet i ett flertal betänkanden behandlat frågor med EG/EU-anknytning. I dessa betänkanden har utskottet ställt sig bakom regeringsförslag om införlivande av diverse rättsakter med svensk rätt. Rättsakterna har avsett datoriserade bokningssystem för luftfart, compensation till passagerare som nekas ombordstigning på luftfartyg i regelbunden lufttrafik, redovisning av vissa infrastrukturkostnader, teleterminalutrustning, avskaffande av diskriminering

såvitt avser fraktsatser och befördringsvillkor, överflyttning av fartyg mellan fartygsregister, säkerhets- och miljökrav på fritidsbåtar samt körkortsbestämmelser.

Det bör understrykas att de EU-frågor som utskottet behandlar i sina betänkanden endast utgör en del av de internationella frågor som utskottet tar ställning till. Det händer också att EU-frågor behandlas samtidigt med andra internationella frågor. Såvitt gäller utskottets betänkanden är det därför svårt att uppskatta den tid som uteslutande ägnas åt EU-frågor. En annan sak är naturligtvis att åtskillig tid ägnas EU-frågor som inte föranleder något betänkande eller yttrande. Detta framgår av utskottets svar i det följande på KU:s frågor.

2 Frågor och svar

2.1 Information och påverkan

Fråga 1a: I betänkandet 1994/95:KU22 anføres att det är viktigt att utskottens ledamöter och tjänstemän håller sig väl informerade i fråga om vad som händer på deras område inom EU. *I vilken utsträckning har utskottet erhållit information om och kunnat påverka vad som är på gång inom det egna området? Har försök gjorts att informera sig om vad som är på gång redan innan kommissionen har lagt fram sina förslag?*

Svar: Trafikutskottet och Kommunikationsdepartementet har kommit överens om en fortlöpande kontaktverksamhet i samband med hanteringen av olika EU-frågor. Överenskommelsen finns nedtecknad i en PM. Avsikten är att information, skriftlig eller muntlig, skall lämnas så tidigt som möjligt. Under år 1995 och hittills i år har statsråd, statssekreterare och departements-tjänstemän vid ett flertal tillfällen informerat utskottet om aktuella EU-frågor. Utskottet tillämpar också en ordning som syftar till att fördjupa dess EU-kunskaper inom vissa områden. Inom ramen för denna ordning har hittills sjösäkerhets- och telefrågor behandlats med statssekreteraren som främste talesman för departementet. Det har därvid i vissa fall varit möjligt att bilda sig en uppfattning ”om vad som är på gång redan innan kommissionen har lagt fram sina förslag”. Under våren kommer ytterligare något ämne att studeras närmare.

Fråga 1b: Utskotten erhåller bl.a. viktigare redogörelser som lagts fram av kommissionen och faktapromemorior om förslag till viktigare rättsakter från departementen via kammarkansliet. *Hur har informationsflödet fungerat, sett från utskottets perspektiv? Har utskottet uppfattat att det fått relevant information? Har det varit möjligt att bedöma vad i materialet som är viktigt? Finns det upparbetade rutiner för att tillgodose att utskottet erhåller information? Vilka är i så fall dessa rutiner och kan de förbättras? Har material från EU överlämnats av regeringen utan att dess innehåll och innebörd förklarats på ett tillfredsställande sätt?*

Svar: Den nämnda överenskommelsen mellan utskottet och Kommunikationsdepartementet syftar till att etablera rutiner för utskottets informationsinhämtning. Utskottet har ingen anmärkning mot det sätt på vilket Kommuni-

kationsdepartementet fullgör sina åtaganden enligt överenskommelsen. Pappersflödet är dock så omfattande – och ofta så svårtillgängligt – att det är svårt att bedöma vad som är väsentligt.

Fråga 1c: Regeringen behöver inte göra några faktapromemorior rörande de rättsakter som regeringen bedömer vara av mindre vikt. *Har utskottet kunnat göra en av regeringen oberoende bedömning av dessa ärendens vikt?*

Svar: Utskottet har inte gjort några sådana bedömningar.

Fråga 1d: Utskotten har möjlighet att påkalla information av regeringen i fråga om arbetet inom EU på utskottets område (4 kap. 10 § RO). *I vilken utsträckning har utskottet utnyttjat denna möjlighet? Har det förekommit att regeringen lämnat information på eget initiativ? Vilka erfarenheter har utskottet av omfattningen och kvaliteten på den information som regeringen lämnat?*

Svar: Utskottet hänvisar till den nämnda överenskommelsen. Inom ramen för denna sker en fortlöpande dialog om hur utskottet skall informeras i olika frågor. Som redan framhållits har utskottet ingen anmärkning mot det sätt på vilket Kommunikationsdepartementet fullgör sina åtaganden enligt överenskommelsen.

Fråga 1e: Det finns ungefär 200 arbetsgrupper under rådet som behandlar kommissionens förslag innan Coreper och rådet tar upp ärendena. *I vilken utsträckning har utskottet följt och kunnat påverka ärendena mellan det att kommissionen kommit med sitt förslag och det att ministerrådet tagit upp frågan på ett rådssammanträde? Har utskottet haft information om ärendenas behandling i rådets arbetsgrupper och överblick över vad som är på gång i dessa arbetsgrupper?*

Svar: Utskottet har kunnat informera sig om innehållet i vissa policydokument från kommissionen av typen grön- och vitböcker. Utskottet följer dock inte arbetet i de nämnda arbetsgrupperna och kan inte heller sägas ha någon överblick över vad de sysslar med. Utskottet har emellertid tillgång till en förteckning över tjänstemän som deltar i olika arbetsgrupper.

Fråga 1f: *I vilken utsträckning har utskottet erhållit rapporter om vad som förevarit i ministerrådet? Vilka krav anser utskottet att återrapporteringen från ministerrådsmötena bör uppfylla? Uppfylls dessa krav?*

Svar: Utskottet erhåller regelmässigt rapporter om vad som förevarit i ministerrådet. Se i övrigt avsnitt 3 av detta yttrande.

Fråga 1g: *I vilken utsträckning har information och synpunkter inhämtats från andra än regeringen? Har t.ex. intressegrupper varit i kontakt med utskottet? På vems initiativ har i så fall kontakterna tagits? Anser utskottet att information i ökad utsträckning bör inhämtas via utfrågningar? Bör dessa utfrågningar vara offentliga?*

Svar: Utskottet har anordnat ett sammanträde gemensamt med Europaparlamentets utskott för transporter och turism. På dagordningen stod säkerhetsfrågor. I sammanträdet medverkade också företrädare för Sveriges reda-

reförening. Vidare har utskottet och skatteutskottet ordnat en gemensam hearing med generaldirektören i Luftfartsverket och generaltulldirektören om vissa flygplatsfrågor med EU-anknytning.

Fråga 1h: Utskottens kanslier erhåller information om EU-frågor bl.a. via kammarkansliet och från EU-nämnden. *Vilka rutiner finns för att tillgodose att utskottets ledamöter kan ta del av informationen? Skiljer sig kansliets roll när det gäller EU-ärenden från övriga, icke EU-relaterade, ärenden? I så fall hur?*

Svar: Trafikutskottets ledamöter delges all den information inom trafikområdet som överlämnas av regeringen till kammarkansliet och EU-nämnden. Viktigare faktapromemorior, grön- och vitböcker m.m. delges ledamöterna i sin helhet. När det gäller övriga dokument informeras ledamöterna om rubriken på dokumentet, som i sin helhet förvaras på utskottskansliet. Kommunikationsdepartementet inbjuder vidare utskottets ledamöter till seminarier som departementet anordnar om olika EU-frågor.

När det gäller kansliets roll i fråga om EU-ärenden får man skilja mellan frågor som föranleder betänkanden eller yttranden och övriga EU-frågor. De förstnämnda frågorna presenteras för utskottet på sedvanligt sätt. I svaret på fråga 1d har utskottet framhållit att en fortlöpande dialog sker med företrädare för Kommunikationsdepartementet om hur utskottet skall informeras i olika EU-frågor. Kansliet är självfallet engagerat i den dialogen. I svaret på fråga 1g ges andra exempel på kansliets engagemang i vad som här kallas övriga EU-frågor.

Fråga 1i: *Har utskottet en tillfredsställande överblick över EU-frågorna inom det egna beredningsområdet? Anser sig utskottet väl informerat om arbetet inom EU?*

Svar: Som utskottet redan framhållit har det ingen anmärkning mot det sätt på vilket Kommunikationsdepartementet informerar utskottet om EU-frågor. Utskottet har emellertid också framhållit att det inte följer arbetet i någon av de 200 arbetsgrupperna under rådet samt att pappersflödet är så omfattande – och ofta så svårtillgängligt – att det är svårt att bedöma vad som är väsentligt. Utskottet vill vidare framhålla att det efter bara 15 månaders medlemskap är svårt att skaffa sig en överblick över EU-frågorna. Det finns därför behov av ytterligare utvärderingar av riksdagens EU-arbete.

2.2 Trafikutskottets relationer med EU-nämnden

Som framgår av svaren i det föregående är det utskottets ambition att informera sig om viktigare EU-frågor på ett så tidigt stadium som möjligt i beslutsprocessen. Utskottet finner det emellertid angeläget att hålla sig informerat också om nära förestående rådsmöten och rådsbeslut. Inför rådsmötena har utskottet tillgång till de promemorior som Kommunikationsdepartementet tillställer EU-nämnden. För att inte kommunikationsministern skall belastas med dubbelarbete föredras de i promemoriorna behandlade frågorna av tjänstemän i departementet. Vid dessa föredragningar har det i första hand

varit fråga om att inhämta information. Det har därför inte rått någon oklarhet om var kompetensgränsen mellan trafikutskottet och EU-nämnden går.

I nästa avsnitt av detta yttrande föreslås att regeringen för utskottet redovisar sina prioriteringar inom EU-arbetet, såvitt avser utskottets beredningsområde, på något års sikt. Utskottets ställningstaganden med anledning av sådana redovisningar bör delges EU-nämnden.

3 Trafikutskottets synpunkter i övrigt på EU-frågorna

Som framhållits i det föregående är informationsflödet i EU-frågor så omfattande att det är svårt för utskottet att bilda sig en uppfattning om vilka frågor som är viktiga och möjliga att påverka. Härtill kommer att informationen domineras av frågor som befinner sig i långt framskridna skeden av EU:s beslutsprocess. Bl.a. dessa omständigheter har lett till att utskottet inte haft någon mera ingående behandling av frågan om prioriteringar i det EU-arbete som avser utskottets beredningsområde. Utskottet finner det mycket angeläget att få till stånd en diskussion i den frågan. För att skapa förutsättningar för diskussionen vore det värdefullt för utskottet att få information från regeringen om dess strategi för arbetet inom EU med transport- och kommunikationsfrågor på något års sikt. Av informationen bör framgå vilka frågor som regeringen avser att prioritera samt regeringens bedömning av möjligheterna att inom EU få gehör för sina förslag. Utskottet skulle därvid kunna lämna synpunkter på regeringens prioriteringar.

Fler fördelar synes kunna vinnas med ett sådant förfarande. Det torde sålunda vara till fördel för regeringens eget arbete att veta att den vid regelbundet återkommande tillfällen måste formulera och motivera arbetets inriktning och prioriteringar. Det torde också vara av betydelse för regeringen att veta att dess prioriteringar har stöd i utskottet. Vidare skulle partierna få möjlighet att på ett mer organiserat sätt än nu framföra sina synpunkter på EU-arbetet.

En arbetsmetod enligt de angivna riktlinjerna innebär också att det blir lättare för utskottet att på ett tidigt stadium särskilja viktigare frågor och bedöma möjligheterna att via regeringen påverka EU:s beslutsprocess. Härigenom förbättras även möjligheterna att samordna EU-frågor och inrikespolitiska frågor, något som utskottet finner angeläget. Vid regelbundet återkommande tillfällen bör regeringen också för utskottet redovisa hur den lyckas med att inom EU få gehör för de prioriterade frågorna.

Utskottet vill vidare framhålla att det vore värdefullt om regeringen på ett tidigt stadium informerade utskottet om viktigare direktiv som skall införlivas med svensk rätt.

Stockholm den 16 april 1996

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Per Westerberg (m), Jarl Lander (s), Per Erik Granström (s), Tom Heyman (m), Krister Örnfjäder (s), Karin Starrin (c), Hans Stenberg (s), Birgitta Wistrand (m), Kenth Skårvik (fp), Karl-Erik Persson (v), Lena Sandlin (s), Lars Björkman (m), Elisa Abascal Reyes (mp), Christina Axelsson (s), Claes-Göran Brandin (s) och Hans Hoff (s).

Avvikande mening

Karl-Erik Persson (v) och Elisa Abascal Reyes (mp) anser att följande två meningar bort avsluta utskottets svar på fråga 1a:

Utskottet kan utifrån överenskommelsen med Kommunikationsdepartementet inte bedöma i vilken utsträckning utskottet lyckats påverka vad som är på gång inom det egna beredningsområdet. Det är tveksamt om informationstillfällena också inbegripit en dialog mellan utskottet och Kommunikationsdepartementet, där utskottet kunnat utöva sådan påverkan.